

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Адыгэ Республикэм и Президент иунашъу

Гухэлъ гъэнэфагъэ зилэ республикэ программэу «Адыгеим икълэцлыкълухэр» зыфилоу 2009 — 2010-рэ илъэсхэм ательытагъэм игъэцэклэн ялахь зэрэхашыхэрэм ыкли кълэцлыкълу сенаущхэм лоф адэшлэгъэнымкълэ гъэхъагъэхэр зэрэхашыгъэхэм афэшл лъэшэу сафэраз

- 1) Бэджэнэ Юрэ Борис ыкътэм, гъэсэныгъэмкълэ муниципальнэ учреждениеу «Гурыт еджапъу N 1-м» идиректор, Кошхъэблэ район;
- 2) Бирюкова Наталье Николай ыпхъум, гъэсэныгъэмкълэ муниципальнэ учреждениеу «Гурыт еджапъу N 7-м» идиректор, къ. Мыекъуапэ;
- 3) Говорова Нинэ Георгий ыпхъум, гъэсэныгъэмкълэ муниципальнэ учреждениеу «Гимназиу N 22-м» идиректор, къ. Мыекъуапэ;
- 4) Гутлэ Ларисэ Николай ыпхъум, къэсэныгъэмкълэ муниципальнэ учреждениеу «Лицеу N 19-м» идиректор, къ. Мыекъуапэ;
- 5) Джемелинский Александр Василий ыкътэм, гъэсэныгъэмкълэ муниципальнэ учреждениеу «Лицеу N 8-м» идиректор, къ. Мыекъуапэ;
- 6) Захарьян Аллэ Анатолий ыпхъум, гъэсэныгъэмкълэ муниципальнэ учреждениеу «Гимназиу N 22-м» хысапымкълэ икълэцэкъаджэ, къ. Мыекъуапэ;
- 7) Кубэщыч Азэмаз Къэлэубат ыкътэм, гъэсэныгъэмкълэ муниципальнэ учреждениеу «Хъатыгъужьыкъое гурыт еджапъу N 6-у Хъаткô Ахъмэд ыцлэкълэ шытым» идиректор, Шэуджэн район;
- 8) Мамый Даут Казбек ыкътэм, къэралыгъо учреждениеу «Адыгэ къэралыгъо университетым шызэхэщэгъэ республикэ естественнэ-математическэ еджапъэм» идиректор, къ. Мыекъуапэ;
- 9) Маркина Иринэ Владислав ыпхъум, гъэсэныгъэмкълэ муниципальнэ учреждениеу «Экологэ-биологие лицееу N 35-м» химиимкълэ икълэцэкъаджэ, къ. Мыекъуапэ;
- 10) Семашко Еленэ Николай ыпхъум, гъэсэныгъэмкълэ муниципальнэ учреждениеу «Гимназиу N 5-м» хысапымкълэ икълэцэкъаджэ, къ. Мыекъуапэ;
- 11) Тыгъушъэ Викторие Валерий ыпхъум, гъэсэныгъэмкълэ муниципальнэ учреждениеу «Гурыт еджапъу N 17-м» идиректор, къ. Мыекъуапэ;
- 12) Тхъабысым Людмилэ Аскэрбий ыпхъум, гъэсэныгъэмкълэ муниципальнэ учреждениеу «Гурыт еджапъу N 11-м» идиректор, Кошхъэблэ район;
- 13) Тхъэлъэнэ Алик Ерэджьыбэ ыкътэм, гъэсэныгъэмкълэ муниципальнэ учреждениеу «Гурыт еджапъу N 2-у А. К. Шхъахъабыкътэм ыцлэкълэ шытым» идиректор, Красногвардейскэ район;
- 14) Франко Олег Анатолий ыкътэм, гъэсэныгъэмкълэ муниципальнэ учреждениеу «Социальнэ, информатие технологийехэм ялицееу N 34-м» идиректор, къ. Мыекъуапэ;
- 15) Хъабэхъу Заремэ Аслъан ыпхъум, гъэсэныгъэмкълэ муниципальнэ учреждениеу «Гурыт еджапъу N 1-у Ю. Къ. Нэмытлэкътэм ыцлэкълэ шытым» идиректор, Теуцожэ район;
- 16) Черкова Татьяна Юрий ыпхъум, гъэсэныгъэмкълэ муниципальнэ учреждениеу «Гурыт еджапъу N 4-м» идиректор, Джэджэ район;
- 17) Клыкълэ Нурыет Шамсудин ыпхъум, гъэсэныгъэмкълэ къэралыгъо учреждениеу «Адыгэ республикэ гимназиу» идиректор, къ. Мыекъуапэ;
- 18) Шъаукъо Аминэт Мурат ыпхъум, гъэсэныгъэмкълэ муниципальнэ учреждениеу «Гимназиу N 22-м» хысапымкълэ икълэцэкъаджэ, къ. Мыекъуапэ;
- 19) Шъэоцлэкълэ Валерэ Константин ыкътэм, гъэсэныгъэмкълэ муниципальнэ учреждениеу «Гимназиу N 5-м» идиректор, къ. Мыекъуапэ.

Адыгэ Республикэм и Президентэу ТХЪАКЛУШЫНЭ

Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
шышхъэу и 20, 2010-рэ илъэс
N 98-рп

Еджапъэхэр щынэгъончъэнхэ фае

Терроризмэм пэшлуклогъэнымкълэ Адыгэ Республикэм шызэхэщэгъэ комисионерэ оперативнэ штабымрэ зичэзыу зэхэсыгъоу тыгъуасэ ялагъэм илофшлэн зэрицагъ АР-м и Президентэу Тхъахъушынэ Аслъан. Иофтхъабзэм хэлэжъагъэх АР-м и Премьер-министруу Къумпыл Мурат, федеральнэ инспектор шхъахъу Лылуажъу Адам, муниципальнэ гъэпсыкълэ зилэ къэлэ ыкли район администрациехэм, правэухъумэкълэ органхэм япашэхэр, нэмыкълэхэри.

Иофыгъо шхъахъу зэхэсыгъом хэлэжъагъэхэр зытегушылагъэхэм ашыш илъэсыкълэ еджэгъоу къэблагъэрэм иапэрэ мафэ республикэм шызэхэщэгъэ Иофтхъабзэхэр щынэгъончъэу гъэлэсыгъэнхэм пае шлэгъэн фэхэр ыкли гъэсэныгъэм иучреждениеху республикэм итхэм террористическэ актхэр къащымыхъунхэм фэшл Иофыгъоу зэшлуахыхэрэр. Мыщ фэгъэхыгъэу къэгущылагъ АР-м хэгъэгущу кълэцлэкълэ и Министрствэу ипашэу Александр Сысоевыр. Къалэу Пятигорскэ бэмышлэу къышхыгъуагъэ террористическэ актым фэдэ тхъа-мыкълэ Адыгеим къышхымыхъуным пае правэухъумэкълэ органхэм ямызакъоу, муниципальнэ образованиехэм, къулыкълэ ыкли ведомствэу зэфэшхъафхэм мы лъэныкъомкълэ ялофшлэн нахь агъэлъэшыш зэрэфар ащ къыхигъэщыгъ. Гъогубгъухэм, шагухэм, еджапъэхэм, цыфыбэ зыщызэрэу-гъоирэ чыпъэхэм къауагъэнэрэ автомобилхэм милицием икълэцэкълэу, общественным аналэ атырагъэтын зэрэфар министрэм къыхигъэщыгъ. Сыда плэмэ мы ауужырэ лъэхъаным тикъэралыгъо имы-закъоу, лъэныкъомкълэ ащылэ бандформированиехэм террористическэ актхэм язэхэщэнкълэ нахьбэу агъэфедэрэр автотранспортыр ары.

Джащ фэдэу, гъогузекълэныр щынэгъончъэным, гурыт еджапъэхэм ачлэс кълэеджакълэхэр зэрызэрэщэрэ автобусхэм язы-

тет шапхъэхэм адиштэмэ гъэу-нэфыгъэным, ащкълэ правэухъумэкълэ органхэм зыфагъэу-цужьырэ пшъэрлэхэр зэрагъэ-цакълэхэрэм, нэмыкълэ лъэныкъохэм А.Сысоевыр къащыуцугъ.

АР-м гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэклэ иминистрэ ипшъэрлэхэр зыгъэцэкълэрэ Надежда Кабановам республикэм ит еджапъэхэр шлэныгъэм и Мафэ зэрэфэхъазырхэм къэзэрэу-гъоигъэхэр нэужым щигъэгъозагъэх. Ащ къызырлыуагъэмкълэ, Адыгеим джырэ лъэхъан гурыт гъэсэныгъэм иучреждениу 165-рэ, кълэцлэкълэу лъэныкъомкълэ 126-рэ, апшъэрэ еджэпъитлэу, ВУЗ зэфэшхъафхэм якъутамэу 8, гурыт профессиональнэ гъэсэныгъэм иеджэпъитлэу 6, нэмыкълэхэри итых. 2010-рэ илъэсым шышхъэу и 1-м ехъулэу щынэгъончъэным ипаспортхэр ахэм зклэми агъэхъазыргъахэх ыкли аштэгъахэх. Ау гумэкълэу, шыкълэу джыри шылэр зэрэмыахлэр Н.Кабановам къылуагъ. Ахэм ашышхы гъэсэныгъэм иучреждениехэм мэшлогъэкълэосным иисигнализациехэр икълэу фэдизу зэрэащыгъэуцугъэхэр, еджэпъитлэу яшагъуагъэхэр къызырлыуагъэхэр, нэмыкълэхэри. А шыкълэуагъэхэм ядэгъэзыжъын мы мафэхэм министрствэр дэлажэ.

Мы Иофыгъом лъэныкъомкълэ непэ зэшлуахырэм къытегушылагъэх Роспотребнадзорым, ФСБ-м ыкли МЧС-м я Гъэ-

лорышлэпъэху АР-м шылэхэм ялыкълэхэр.

Къэгущылагъэхэм ауш Тхъахъушынэ Аслъан зыгъэгумэкълэрэ Иофыгъохэм нахь игъэ-кълэуагъэу къащыуцугъ. Гъэсэныгъэм иучреждениехэм адакълэу, Адыгеим ит лагерьхэр, цыфыбэ зыщызэрэу-гъоирэ чыпъэхэр къэгущыуагъэхэр зэрэфар, ащкълэ правэухъумэкълэ органхэм япшъэрлэхэр зэрагъэцэкълэрэм икълэу фэдизу уигъэрэзэнэу зэрэщымытыр республикэм ипашэу къыхигъэщыгъэх. Джащ фэдэу «щынэгъончъэным икнопкэхэр» гъэсэныгъэм иучреждениехэм зклэми ачлагъэу-уцон зэрэфар къэзэрэу-гъоигъэхэм джыри зэ агу къыгъэкълэжыгъ. Джырэ лъэхъан мы лъэныкъомкълэ Иофхэм язытет дэгъу пфэлоштэп. Ар къы-хагъэщыгъ муниципальнэ образованиехэм япашэху зэхэсыгъом хэлэжъагъэхэм.

Терроризмэм пэшлуклогъэ-нымкълэ муниципальнэ образованиеху «Шэуджэн» ыкли «Красногвардейскэ» районхэм ащызэхэщэгъэ комисионерэ илъэсэу тызыхэтым Иофэу ашлагъэм ахэм япашэхэр къагъэуагъэх. Илъэсыкълэ еджэгъоу къэблагъэрэм ехъулэу зэшлуа-хыгъэхэм, шыкълэуагъэу шылэхэм къащыуцугъэх.

Зэхэсыгъом хэлэжъагъэхэр нэмыкълэ Иофыгъохэм ахэплэа-гъэх, унэшоу гъэнэфагъэхэри ашыгъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Къыкълэуагъэхэу номерыр шышхъэу и 27-м къыдэкълэуцт.

«Уадыгэу дунаим укьытехъуагъэмэ...»

Лэшлэгъукъэу тызыхэтэм тигухэлъ инхэр дахэу пхырыщыгъэхэ зэрэхъурэм ищыс тхылъыкълэ гъэкълэрэкълэгъэ уцышъоу сапашхъэ илъыр. Ар зэдагъэхъазырыгъ журналистхэу Тэу Замирэ, Тлэшъу Светланэ ыкли Дэрбэ Тимур. Ёкълэб къэралхэм ащыпсэурэ адыгэ-хэхэсхэр зэрыс хэгъэгъу зэфэшхъафхэм — Израиль, Иорданием, Францием, Германием, Австрием, Тыркуем тхылъыкълэр зытхыгъэхэр ащылагъэх, зыхэхъагъэхэм ящылэкълэ-псэукълэ, яцлыфыгъэ, ялъэпкъ гупшысакълэ зыфэдэр ыкли зынэсырэр тхыгъэ нэклубгъохэм автор пэпчъ къулайныгъэ хэлъэу къащырилотыкълэгъ.

Тхылъым «Уадыгэу дунаим укьытехъуагъэмэ...» зэреджагъэхэр. Ащ псынклэу нэмыкл гущылэхэри къыгоуцох: узэрэадыгэр зыщымыгъэгъуш, адыгэу сыдигъуи къэнэжъ, адыгэ напэр лъагэу Ёты, нэмыклхэри.

Тхылъыр Ёахыщэу зэтеутыгъ. Апэрэр — телепроектэу «Лъэпкъ лъэмыджым» ишъуагъэкълэ, Израиль, Иорданием, Францием Тэу Замирэ зэраллагъэр.

Я 2-рэ шъхэр — Тлэшъу Светланэ Иорданием, Германием, Австрием арыс адыгэхэм зэраллагъэр, ядунай зыфэдэр къызщиуагъэрэр.

Я 3-рэ шъхэр — Дэрбэ Тимур Тыркуем ис адыгэхэм адэжъ зэрэклогъагъэр, тидэ шылэ адыги зы чыплэ хъужьыным къыфэджэрэ псэлъэ зафэу гъэпсыгъэ.

Тхылъыкълэр адыгэу дунаим щыпсэухэрэм якъэбар лъапс, тхыгъэ дэгъу ыкли гъэшлэгъоны.

Журналист зеклон-зыплъыхъаным, зэхэфыным ыкли зэфэхъысыжыым мыщ фэдэ Ёофшлагъэ къызэрэкълэуагъэр гущуагъэ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

НАРКОКОНТРОЛЫМ КЪЕТЫ

Бысымыр агъэпщынэшт

Республикэм щыпсэухэрэр зэрэщыдгъэгъо-загъэхэу, Урысыем и ФСКН Краснодар краимкълэ и Гъэлорышланлэ Адыгэ Республикэмкълэ и Къутамэ ил «цыхъэшлэгъу телефонэу» чэщ-зымафэм зэпымыоу Ёоф зышлэрэр. Бэмышлэу ащ бзылфыгъэ горэ лъэ-шэу гумэкълэу къытеуагъ.

— Тигъунэгъу фэтэрым мэ Ёас къырехы, бензиным ымэмэ е зыгорэ ащ естыхъэмэ тшлэрэп. Машлэм унэм зыкъыщиштэным ты-тешыныхъэ, етлани члэхъапэм нэбгырэ заулэ члэлэ чыыгъэхэмэ, яакъыл щыуагъэхэмэ умышлэнэу, — къырилъагъ ащ дежурнэм.

Лъэтемытэу оперативнэ купыр адресэу къауагъэм кълуагъэ. Мыекъуапэ иурамэу Пролетарскэм тет унэм хэт фэтэрыр «притон» зыфалорэм фэдагъ. Оперативникхэм агъэунэфыгъ цыфхэм зыщыцахъумэнэу аналэ зыты-рядгъэдзэрэ, псауныгъэм зэрарышхо езыхырэ дезоморфинэу анахъ наркотик хылыгъэхэм ахалыгъэхэрэм ашъхадэкълэу щытыр мыщ зэрэ-щагъэхъазырырэр. Наркоконтролым икъулы-

къушлэхэр унэм къызэсыхэм, бысымым «ихъа-клэхэм» зэкълэми дезоморфиныр «агъэфедэгъахэу», зыпари къамышлэу, агурымылоу хъугъахэгъэх. Наркотикыр ахэм зэрахэлъыр нэужым къыщау-шыхъатыгъ наркодиспансерми.

Фэтэрым ибысым джы уголовнэ пшъэдэкълэжъ рагъэхъышт статья зэфэшхъафхэмкълэ: бзэджэ зэлукълэпэ унэ (притон) зэрилыгъымкълэ, наркотик зэригъэхъазырырэмкълэ ыкли бэ хъоу ар зэрищэ-рэмкълэ.

Тикъулыкъу ыцлэкълэ «тхъауегъэпсэу» етлэо бзылфыгъэу «цыхъэшлэгъу телефонэу» къы-теуагъэм, дезоморфиныр бэу зыщагъэхъазырырэ чыплэр зэфэтшлын амал къытэзытыгъэм. Нэб-гырэ пэпчъ ащ фэдэ сакъыныгъэ къызыхыгъа-фэмэ, тклуацлэ зэхэлъмэ, ем тыпэуцужьыныр нахъ Ёшлэхъушт.

Шъугу къэтэгъэкълэжы «цыхъэшлэгъу теле-фоным» иномер: 52-48-44.

Урысыем и ФСКН Краснодар краимкълэ и Гъэлорышланлэ Адыгэ Республикэмкълэ и Къутамэ ипресс-къулыкъу.

МВД-м къеты

Блэкълэгъэ тхъамафэм пстэумкълэ бзэджэшлэгъы 188-рэ Адыгеим цызрахъагъэу МВД-м щагъэунэфыгъ. Ахэм ащыщэу 11-р экономикэм епхыгъэ бзэджэшлэгъэ, зы нэб-гырэ шъобжэ хылыгъэхэр тырашагъэхэу агъэунэфыгъ, гъо-гогъу 50-м тыгъуагъэх, 6 ахъунокълэгъэх, наркотикхэм яп-хыгъэу бзэджэшлэгъы 10 зэрахъагъ, тлэгъогогъо автома-шинэр Гуафыгъ. Джащ фэдэу республикэм игъогухэм хъугъэ-шлэгъэ 12 атэхъухъагъ, ахэм нэбгыри 5 ахклодагъ, 20-м шъобжэхэр атещагъэхэу хъугъэ. Водитель нэбгырэ 15 ешъуагъэу ГИБДД-м инспекторхэм къаубытыгъ.

Шышхъэлым и 15-м, чэщым, клэлищым автомобилэу «Жигу-лиир» зэкълэмыгъэнагъэу, елун-кыхъэ зэрагъэкълуатэрэр мили-ционерхэм алъэгъугъ. Благъэу ахэм якълуалэхэм, нэбгыритлэм клатхъужыгъэ, зыр къаубы-тыгъ. Автомобилыр тлэм язы-рэм иеу, ешъуагъэти, зигъэ-былбыжыгъэу ары ащ къызэ-рилъагъэр. Нахъ класэу къызэрэ-

члэкълэжыгъэмкълэ, этажыбэу зэтет унэм дэжъ щыт автома-шинэр къылуафыгъ, ар зыем къымышлэнхэм пае зэкълэ-мыгъанэу елунклыщтыгъэх. Сы-хъат зытлэу нахъыбэ темышлэзэ, нэбгыритлоу зызыгъэбылбы-жыгъагъэхэри къаубытыгъэх.

Мы бзэджэшлагъэр зезыхъа-гъэхэм якъыхэгъэщын АР-м и МВД ипашэ ыналэ тетыгъ.

Хэгъэгъу зэошхом иветеранэу Мыекъуапэ щыпсэухэрэм ащыщ горэм нэбгыритлэу къытебани шъобж хылыгъэхэр тырашагъэх, сотовэ телефонырэм сомэ мини 2-у ылыгъырэм тырахыгъэх. Ве-тераныр сымэджэщым къызэ-гъэсым ыуж сыхъат зытлэуц нахъыбэ темышлэзэ, бзэджэ-шлагъэр зезыхъагъэхэр къаубы-тыгъэх. Ахэр Мыекъопэ райо-ным ит поселкэу Табачнэм щыщых, илъэс 24-рэ аныбжъ.

Теуцожь районым ит посел-кэу Чэтыгъуо щыпсэурэ зэщи-тлэм яшагу клэп кошэ 49-рэ опе-ративникхэм къыдагъотагъ, унэр къызалыхъуми марихуанэ грамм 60 къырахыгъ. Ежъхэм агъэфедэнэу клэпыр къагъэкълэ-щтыгъэу ары бысымхэм къы-зэраллагъэр, ау милиционер зэрэ-щыгъуазэмкълэ, поселкэм щып-сэухэрэм ар аращэщтыгъ. Мы къэбарым ишъыпкъаплэ ми-лицием илофшлэхэм ауплэкълэ.

2010-рэ ИЛЪЭСЫМКЪЛЭ
КЪЭТХЫКЪЫЖЪЫНЫР

Къэралыгъомкълэ мэхъанэшхо зиё Ёоф

Зэрэ Урысыеу щыпсэурэ цыфхэм якълэтыкълэжыным къэралыгъомкълэ мэхъанэшхо илэшт, хэгъэгъу цыфэу исым ибагъэ ыкли зэрэзэхэтхэр, Урысые Федерацием ичълыналъэ зэригъошагъэхэм афэгъэхыгъэ статистическэ къэбарым икълэклэпэ шъхъалэу ар щыт, джащ фэдэу социальнэ-эконо-мическэ характеристикэу ялэхэм, лъэпкъэу зыщыщхэм, бзэу алултым якъэгъэлъэгъуап. Ахэр зэкълэ къэралыгъо орган-хэм ящыллагъэх бюджетыр зэхэгъэуцогъэнымкълэ, илъэсы-бэм ателъытэгъэ проектхэр гъэпсыгъэнхэмкълэ ыкли хэгъэ-гум исоциальнэ-экономическэ политикэ къыхэхыгъэнымкълэ.

Адыгэ Республикэм клэтыкълэжыныр щегъэкълэжы-гъэным фэшл а Ёофым пылтыштхэ нэбгырэ 1886-рэ ищы-клэгъэшт, ахэм ащыщэу клэтыкълэжыаклохэр — 1088-рэ.

Республикэм икълэ шъхъалэу Мыекъуапэ клэтыкълэжыныр участкэмэ язаведующэу нэбгырэ 26-м Ёоф ашлэшт. Ахэм анэмыклэу инструктори 105-рэ, счетнэ участкэхэм якълэтыкълэжыаклохэу нэбгырэ 419-рэ, стационар участкэ-хэм якълэтыкълэжыаклохэу нэбгырэ 98-рэ мы Ёофшлэнышхом хэлэжэщтых.

Ялэжъапкълэ зыфэдэщтыр

Клэтыкълэжыаклохэу Ёоф зышлэштхэм зэзэгъыныгъэ адашлы. Ащ къышчло лэушлэгъу мэфэ 22-клэ япшъэрылэ зэрагъэкълэщтыр. А палъэм телытагъэу ялэжъапкълэ сомэ мини 5,5-рэ зэрэхъурэр. Апэрэ мэфиллым персоналэу Ёоф зышлэштхэм япшъэрылэхэр агурагъэлэштых. Ёофшлэн къа-зытырэм къыштэгъэ цыфхэр зыфэдэхэм афэнэлосэнным пае клэтыкълэжыным пылтыштхэм упчлэ 100-у афагъэуцу-штхэм джэуапхэр къаратыжынынхэ фае...

Мэфэ 12-м къыклоцл клэтыкълэжыакло пэпчъ нэбгырэ 400 фэдызым упчлэхэр аритын фае е зы мафэм нэбгырэ 30 фэ-дызым апкырыуупчлэхъан фае. Упчлэхэр къызэрыкълэу щы-тых, респондентым игушылэхэу бланкым ритхэштхэм та-къикъ 15 — 20 нахъыбэп рагъэубытыщтыр.

Чъэпыогъум и 25-м ыуж джыри мэфиллым къыклоцл клэтыкълэжыаклохэм документэу агъэхъазырыгъэхэр алахыжыщтых.

Хэта клэтыкълэжыаклоу аштэрэр?

Зэкълэмэ апэу клэтыкълэжыаклом Урысыем игражданствэ илэн, ыныбжъ илъэс 18 икъугъэн фае. Ахэм анэмыклэу, клэтыкълэжыаклом илофшлэнклэ пшъэдэкълэжыэу ыхъырэр къыгурылоу, цыфхэм цыхъэ къызфаригъэшлэу щытын, по-черк дэгъу илэн фае.

Клэтыкълэжыныным хэлэжэнынхэу апэу зыфагъэшъуашэхэрэр студентхэр, клэлэгъаджэхэр, социальнэ Ёофшлэхэр, пенси-онерхэр, 2002-рэ илъэсым клэтыкълэжынынуу щылагъэм хэ-тыгъэхэр ары. Клэтыкълэжыаклоу Ёоф зышлэнэу фаехэр Ады-гэ статуправлением клэхэмэ хъушт, ащ иадресыр: **къ. Мы-екъуапэ, Жуковскэм ыцлэкълэ щыт урамыр, 54-рэ, ка-бинетыр 29-рэ.**

Упчлэ зылэхэм 2010-рэ илъэсымкълэ Всероссийскэ клэ-тыкълэжынынымкълэ АР-м иуполномоченнэу В.Б. Охрименкэм телефонэу 52-61-62-мкълэ зыфагъазэмэ хъушт.

КЪЭБЭРТЭЕ-БЭЛЪКЪАР РЕСПУБЛИКЭР

Клэтыкълэжыныным зыфагъэхъазыры

Тызщыпсэурэ къэралы-гъошхом цыф пчъагъэу исыр зыфэдизыр икълэрыкълэу зыщат-хышт уахътэр къэблагъэ, тыз-фэдизыр чъэпыогъум и 14 — 25-рэ мафэхэм алытэжыщтыр. Къэбэртэе-Бэлякъар Рес-публикэм и Президент иад-министрацие исайт къызэрэ-щилорэмкълэ, Налчык ичылплэ зыгъэлорышлэжынылэхэмрэ Къэбэртэе-Бэлякъарстатим-рэ зэгъусэхэу цыфхэр клэ-тыкълэжыныным фэгъэ-хыгъэ Ёофхъабзэу зэшъуа-хыгъэр маклэп. Ахэм ащы-

щых Налчык иурамхэм ацлэ-хэмрэ унэу атетхэм яномер-хэмрэ зытетхэгъэхэ аншлаг минитлэм ехэу клэу зэрагъэ-хъазырыгъэхэр.

Кълэм клэтыкълэжынылэ чылплэ 41-рэ къыщызэлъа-хышт, ахэр зычлэтышт унэхэр агъэнэфэгъахэх, телефонхэр ачлагъэуцощтых. Клэтыкълэ-жыным Ёофхэр зэшлохыгъэным нэбгырэ миным ехэу хэлэ-жэшт, ахэр Ёофшланлэ зымы-лэхэу цыфхэм ар къафэзы-гъотырэ гупчэм къыгъэлъэ-гъуагъэхэр арых.

(Тикорр.).

Урысые Федерацием псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ ыкIи социальнэ хэжъоныгъэмкIэ и Министерствэ ыгъэхъазырыгъэ законопроекту «Урысыем шыпсэухэрэм япсауныгъэ къэухъумэгъэным фэгъэхыгъэ» зыфилорэм мы къулыкъум илофшэн зэхъоклыныгъэхэр фишлыштых. Ащ къызэрэщилорэмкIэ, поликlinikэхэм, сымэджджэхэм къащылолэзэнхэм пае ахэм якIуалIэрэ пэпчъ къызэрэлэзэштхэ шыкIэм врачхэм зыщэгъэгозахэрэм ыуж ащ зэрэзэгъырэм, ар зэриштэрэм фэгъэхыгъэ тхылъ ытхын фаеу джы хъушт.

Мы законопроектыр джыдэдэми ибгъотэшт министрствэм исайт, бжыхъэм ащ тегушылэнхэу шыт Къэралыгъо Думэм идепутатхэр.

Уфаемэ, къылолэзэштых

Законопроектым шыгъуазэ хъугъэхэр нахъ зыгъэгумэкIыгъэхэр сымаджэм медицинэм илофшлэхэр къызэрэлэзэштхэ шыкIэм езэгъыр-емызэгъырэр ащ къытхын зэрэфаер, законопроектым къызэрэщыхыгъэхэу, «добровольное информационное согласие на медицинское вмешательство и право на отказ от него» зыфилорэр ары. Мыщ къызэриклIэрэмкIэ, нэбгырэ пэпчъ ипсауныгъэ икъэухъумэнкIэ ежыыр пшъэдэкIыжъ зыхырэр, ежыыр зэлъытыгъэр къэлэзэштхэми, къемылэзэштхэми. Сымаджэр е ащ илIыкIо къытхын фаеу хъушт къызэрэлэзэштхэ шыкIэм езэгъымэ е ар ымыштэрэмэ. Ау мыщ дэжъым къышыхэгъэщыгъэн фае врачым Iэзэн Iофхъабзэу сымаджэм дызэрихъанэу шытхэм кIэхуэху афэхъунэу зышыхугъырэр, ащ къыкIэлъыкIон ыльэкIыштыр нэбгырэ пэпчъ филогъэныр зэрипшгъэрлыр.

Ащ фэдэу Iэзэн Iофыр зэрэклоштым, Iэзэклэ амалзу врачым сымаджэм къыфыхы-

хагъэщы IэкIыб къэралыгъо зэфэшхъафхэр а «информированное согласие» зыфилорэм бэшлагъэу зэрэтехагъэхэр ыкIи шIуагъэ къытэу зэрэлажъэхэ-

кIыштыр гъэнэфагъэ. Ащ фэдэ сымаджэм «профессионалым» къырилорэр ышIошгъ мыхъун ыльэкIыштыр? Сыд ащ пигъэуцужьын ыльэкIыштыр?

ЗаконокIэм

сыда къыздиыхыштыр?

рэр. Ахэм IэубытыпIэ ашIырэр сымаджэм илажъэр ыкIи ащ зэрэлэзэштхэ шыкIэр къызыралокIэ, нэмыкI специалистхэм зафигъэзэн, фэшхъаф еIэзакIэ къыфыхэзыхын зыльэкIын шыIэмэ ыуплэкIун, нахъ цыхъэ зыфишIырэр ыштэн ыльэкIышт. ЕтIани мы шыкIэм дезыгъэштэрэ экспертхэм къыхагъэщы цыфым илажъэр тэрэзэу амыгъэунэфыгъэу мымакIэу къызэрэхэкIырэр. Ащ фэдэ зыхъурэм, нэмыкI специалистэу зызыфигъэзэштхэм ашыщ Iэзэгъу ащ фэхъункIи пшIэштгэл.

Адрэ эксперт купым иеплъыкIэ бэмэ дырагъаштэ. Ахэм зэралыгъэрэмкIэ, сима-

мыщ дэжъым джыри зы къыныгъо къыкIыкIы. Врачым къыхихыгъэ, сымаджэр ащ зышхыгъэгъозэгъэ Iэзэклэ амалым адрэр къезэгъыгъэу, ищыкIэгъэ тхылъхэм акIэтхэжыгъэу шыгъэмэ, нэужым, Iэзэн Iофхъабзэхэм яшIуагъэ къэмыкIуагъэу, ахэм амыгъэрэзагъэу, ары пакIошгъ, ипсауныгъэ зэрар къырахыгъэу еложьыкIэ, компенсация къаихыжъыныр къин зэрэхъуштыр экспертхэм къыхагъэщы.

Ау мы бгъуитIуми зы хэ-кIыпIэ а Iофым къыфагъоты, ащкIэ яеплъыкIэхэр зэтефэх. Ахэм зэралыгъэрэмкIэ, «информированное согласие» зыфилорэр къытыгъэу шыгъэмэ, цыфыр специалист заулэм якIолэнэу хъумэ, сымаджэм ытын фэе ахъщэр къэралыгъо бюджетым къыхэгъэкIыгъэныр е шIокI зимылэ медицинэ страхованиемкIэ Фондым къытIупшыныр законом къышхыдэлъыгъэгъэнэу. Ау ащ фэдэ мы зигугъу тшырэ законопроектым хэтэп.

А лъэныкIор мыщ къышхыдэмылгытагъэми, врачхэм медицинэ Iэпылэгъоу сымаджэхэм арагъэгъотыштыр шапхъэу агъэуцугъэхэм (стандартхэм) адиштэн фаеу законопроектым къышхыло. А шапхъэхэр 2011-рэ илээсым аштэнхэу шыт. Экспертхэм къызэрэзэхъафэрэмкIэ, ахэм (шапхъэхэм) къагъэнэфэшт уз зэфэшхъафхэм узэрэлэзэштхэр, Iэзэгъу уцэу бгъэфедэштхэр, процедурэ зэмылэужыгъоу сымаджэм ебгъэшынэу шытхэр, оборудованиеу къызыфэгъэфедэн фаер. Ахэр (шапхъэхэр) тыдэкIи шызэфэдэхэ фаеу законопроектым къышхыло. ЗэрэхъурэмкIэ, а зы узыр къэлэшхохэм зэрэщагъэхъужырэри, кIуыр е къо-

джэ цыкIу горэм шыпсэоу а уз дэдэм ыгъэгумэкIырэм зэрэщелэзэштхэри, шIуагъэу къышхыштыри зэфэдэнхэу арыба ащ къыкIырэр?

Хэта ыпкIэ зы- тыштыр?

ризацием хагъэлэжъэнхэ фаеу хъушт.

Врачым Iофэу ышIагъэм уасэу илэштгым фэгъэхыгъэмэ, зы бгъумкIэ, ащ (законопроектым) къышхыло хэти медицинэ Iэпылэгъу ыгъотыным ифитыныгъэ зэрилэр, ащ ыуасэ хэти иамал къыхынын фаеу зэрэщы-

Законопроектым хэушхъафыкIыгъэу къышхызэхъафыгъэ медицинэ фэло-фашIэхэр шы-нэгъончэнхэ зэрэфаер ыкIи врачхэм пшъэдэкIыжъэу ахы-рэр зыфэдэр. ГушыIэм пае, сымаджэм медицинэ Iэпылэгъоу рагъэгъотыгъэр ыпшгъэ-кIэ зигугъу къышхытIыгъэ шапхъэхэм (стандартхэм) адиштэштгъэми, цыфым ипсауныгъэ изытет нахъ дэи хъугъэмэ, экспертизэ ашIынышгъ, арэуштэу хъуныр къызыхэкIыгъэр агъэунэфынэу ары ащ къызэрэщилорэр. Врачым илажъэ хъумэ, сымаджэм компенсация IукIэжын ыльэкIышт. ШыпкIэрэ пIощтмэ, ар шIошгъэхъугъае. Экспертизэ шыгъэным ифитыныгъэ непишI, законодательствэм ащ фэдэ амал къеты, ау ар бэрэ цыфхэм къызыфагъэфедэ пIон плъэкIыштэп.

Цыфхэм IофшIэн язытыхэрэми (работодательхэми) джы пшгъэрлыгъэ гъэнэфагъэхэр ялэ хъушт ялофшIэхэм япсауныгъэ къэухъумэгъэным фэшI. Ахэм ялофшIаплэхэм алутхэм чэзыу-чэзыоу япсауныгъэ изытет арагъэуплэкIун (медосмотр арагъэкIун), диспансе-

тыр. Ащ ыуж къыхегъэщы цыфым зэрэлэзэштхэм зэрэ-зэгъыгъэр къэзыушыхъатырэ тхылъым ар кIэтхагъэ хъумэ, сыд фэдэрэ медицинэ фэло-фашIи ыпкIэ хэлэуу пфашын зэралыгъэштыр. ГушыIэм пае, ыпкIэ хэмылгъэу УЗИ пшIыным пае мээ зытIушым уежэнэу мэхъумэ, ащ уежэнэу уфэмы-емэ, ыпкIэ птымэ, нахъ шIэхэу ар пфашIышт (джыри арэу-штэу шытба?).

ШыпкIэ, ыпкIэ зыфэлтынэу шымыт медицинэ фэло-фашIэхэри гъэнэфагъэх. Ахэм ашышхы «Iэпылэгъу псынIэм» укызыреджэрэр, илээсищ зы-ныбжэ имыкIугъэ кIэлэцIы-кIум сымэджджым удыхIэ-лIыныр, медикэ-генетическэ экспертизэр, патологэ-анатомическэ Iофхэр, мыхъужышты сымэдждэ хылыгъэм узыр нахъ щэгъыгъошIу фашIыным пае зэрэхъэрэ Iофхъабзэхэр.

Джыри зэ шъуналэ тешгъотэгъадзэ: зигугъу тшырэр законопроектыр ары, ащ джыри Къэралыгъо Думэм шытегушылэштхы, етIанэ зэхъокIыныгъэу къытажэхэрэр нахъ нафэ къэхъуштых.

ЖАКIЭМЫКIО Аминэ.

хыгъэм шамыгъэгъуазэрэр зы-акыл шыуагъэу сымэджджым къыкIэфагъэр, психическэ уз зилэхэр, судебнэ-медицинэ экспертизэ зыкIунэу шытхэр, нэмыкI горэхэри. Мыхэм афэдэхэм зэрэлэзэштхэр врачхэм яконсилиум шырахъухэ.

Законопроектым къызэрэщилорэмкIэ, зыныбжэ илээс 15 хъугъэ кIэлэцIыкIухэри фитых къызэрэлэзэштхэ шыкIэу къараIуагъэм емызэгъынхэ, ащ епхыгъэ тхылъхэм акIэтхэ-жынхэ. А ныбжым нэмыс-ыгъэхэм япсауныгъэ икъэухъумэн фэгъэхыгъэ Iофхэр рахъухэ зэхъушылэжъ шы-кIэм тетэу (врачыр, кIэлэцIы-кIур, ны-тыхэр).

Сымаджэм ышIэн фаер

Мы IофыгъуакIэу зигугъу кIэтшырэм экспертхэм уасэу фашIырэр, шIуагъэу халгъа-гъорэр зэфэдэп, ары пакIошгъ, лэзшэу зэтэкIы. Зыхэм къы-

АКАДЕМИЕР, ГЪЭХЪАГЪЭХЭР ЫШІЫХЭЗЭ, ЫПЭКІЭ ЛЪЭКІУАТЭ

Тигээзет кызыр-
хиутыгээ,
Шэныгэхэмкэ
Дунэ Адыг
(Черкес) академи-
ем (АМАН-м) иилээс зэүклэ
блэклыгээ шэмбэтым Мые-
кыуапэ щыкыуаг. Илээсым
кыкылоц! академикхэм гээ-
хыагээ ашыгэхэм, лофы-
гьюу непэ зыгээ-
гумэклыхэрэм ащ
щатегушыла-
гээх.

Академием ипрезидентэу Нэфышъ Адам лъэныкъо пстэури къызэлъиубытэу Иофшлагъэу шыфэм кытегушылагъ. Ащ къызэриуагъэмкIэ, отчетнэ илъэсыр мэхъанэ зилъхьугъэ-шлагъэхэмкIэ баигъ. Ащ фэдэу 2009-рэ илъэсым ишэкIогъу мазъ хысапымкIэ, нанокIи информацийнэ технологиехэмкIэ АМАН-м и Дунэе институт инаучнэ совет зэхашагъ. Ащ шIэныгъэлэж цIэрылохуэ нэбгырэ 25-рэ хэхъагъ. Ахэр Урысыем, Абхъазым, Болгарием, США-м, Казахстан, Търкуем, Узбекистан, Таджикистан ашышых. Мы институтым дунэе симпозиумищр шIэныгъэлэж ныбжьыкIэхэм апае научнэ школи 3-рэ зэхышагъ.

Журналзу АМАН-м идокладхэр кызыдахьэхэрэр 2010-рэ ильэсым УФ-м и ВАК и Президиум иунашбоклэ нэмыклэ научнэ журналзу физи-кэ-математическэ шэнэгыгэхэмклэ ыклэ Чыгым инауке

ник кыдэкIыгъэх, еж кызэ-
ригушысыгъэр къэзыушы-
хатыр тхылситIу кьаратыгъ,
ащ фэдэу авторствэр нэбгыри
5-м кыдахыгъ.

Химийнхэр материалхэм ян-
укэрэ альэныкыоклэ зилофшл-
гээхэр кыыхигээшыгээр ака-
демикэу А. Мыклэтлэйр ары.
Полимерхэр нанотехнологиюм
ылэныкыоклэ кэкэуаплэхуу
зэрэщыгтхэм кыпккырыкыызэ,
шлэныггэлэжыым ушэтынэу
ышлыггэхэм клэухуу афэху-
ггэхэм академиэм ипрезидент
кыатэгүшылагь.

Медико-биологические ш1эныггэ-хэмк1э отделением и1офш1эн чэзыур зынэсым Б. Мызау-штым и1офшлаггэхэм Нэфы-шгьр кьашыуцугь. Бактери-альнэ ангинэм, гриппым ык1и бактериехэм, вирусум кьахэ-к1ыггэ тхябыл узым яхьы-лаггэу ащ ушгэтынэу ыш1ыггэ-хэм кьатгегуш1ылагь.

Тарихь ыккI филологие шIэ-
ныгъэхэм яотделение иЮф-
шIагъэхэм нахь игъэкIотыгъэу

бэшлэныгэм-
клэ икафедрэ
ипрофессорэу
Рафаэль Гусман
Тирандо Ялоф-
шлаггэ осэшо
квыфишлыгъ.
В. Къомафэм
итхыльэу «Те-
мыр Кавказым
ичыгу» зыфи-
лоу кыдыгъэ-
кыгъэр Уры-
сыем иапшээрэ
мэкъумэщ
еджапгэхэм
аседжэнхэу
УФ-м гъэсэн-
гъэмклэ ыкIи
шлэныгэмклэ
и Министерств
э игъоу ылы-
таг. Академик-
хэу Б. Бырсы-
рымрэ Р. Хъан-
хъумрэ ятхы-
льэу «Республи-
ка Адыгэ: со-
циологический
филорэр, Дж. М.
шлаггэу «Госу-
власть в Адыгее
эволюция, перс-
шхьэхэр кыхы

Нужным кэгүшылгаг АМАН-м иученэ секретарэу Тхьазэплэ Хьэсанэ. Аш кыи- зэриуаггэмклэ, ильэс 18-у ака- демием Иоф зишлэрэм творчес- кэ Клодэ лъэшэу адыгэу дуна- им тетыр ззыщэллэрэ органи- зациеу зыкыиггэлыггэуагг. Ау непэ наукум илэжъакохэм еплъыккэу афыралэм кыхэккэу, ныхбыккэлэхэр академием маккэу зэрэхахьэхэрэр кыхи- ггэщыгг. Академием илофшлэ- клэ, аш хэт цыфхэм яакыл зынэсырэр, наукум гэгъаггэу цыралэхэр нахыбэрэ СМИ-хэм кгаггэлыгаггомэ, кыатхымэ,

ныбжыкIэхэр ащ иIофшIэн
нахь кыхьэбгэлэжьээнхэ плъэ-
кIышт. А лъэныкъом анаIэ те-
тын зэрэфар ученэ секрета-
рым кыIуагъ.

— Непэ АМАН-м хэтхэм наукэм ильэныкыо пстэумкли гъэхьагъэхэр ашыхьээзэ мэлэжэх, ахэр яреспубликэхэм, акъэралыгъохэм ямызакъоу, зэрэдунаеу шызылэшлэх. Академием а научнэ кӀуачлэхэр тэрэзуу гъэзеклогъэнхэмкӀэ ишлогъэшхо кыегъако, — кылыагъ Тхьазплым.

Ащ бѳж академием шЭныгэлэжхэр аштагѳх. Ахэм ащшэ Мыекѳпэ кѳралыгѳо технологическэ университе-
тым иректорэу Блэгѳожь Хьаз-
рэт. Тигуапэу ащ тыфэгүшѳ.

Академием иилъэс зэIуkIэ
хэтэу а мэфэ дэдэм научнэ

конференции зэхашэгъагъ. Ар афэгъэхьыгъагъ адыгъ (черкес) тарихымр филологиемр яне-пэрэ юфыгъохэм. Ахэм яхы-лагъэу къэгущылагъэх Адыге-имкIэ шIэныгъээлжъхэу Пэ-нэшъу Аскэр, Мамый Рус-лан, Унэржко Рае, Бырсыр Батырбий, ХьокIо Фатимэ ыкIи нэмыкIхэр.

* * *

Зэҥүлэм хуыгъ-шлэгъ гъ-
нэфагъэу шыхуыгъ аш йоф-
шлэн Охьутэ Александр зэрэ-
хэлэжыгъэр. Адыгъ лъэпкъым
къыхэкъыгъэ кӀэлэ хьалэлэу
цӀыфыбэм зишуагъэ якӀы-
гъэу, анахъу культурэм, иску-
ствэм, литературэм, наукэм
йофышлэхэм бэрэ лэпылэгъу
афэхуыгъэ Сашэ чӀыплэ кӀын
зерифагъэр адыгъ цӀыфхэм
зэлашлагъ. Ар кӀэзыухымэцт,
лэпылэгъу фэхуышт тхыгъэхэр
адыгъу тыдэ щыпсэхуэрэми
къагъэхыгъ, гузэжыогъу хэ-
фэгъэ кӀалэм дӀэхэмэ ашӀои-
гуагъ. Ащ тегъуи йофыр хуы-
гъэ, лажэ зӀрилэр къаушы-
хатын зэрамылэкӀырэм къы-
хэкӀэу, кӀалэр къатӀупшыжыгъ.
Ащ цӀыфыбэ ыгъэгушуагъ
ыкӀи адыгъ лъэпкъымкӀэ ар
хуыгъ-шлэгъ гъэнэфагъэу
алдытагъ.

СИХЪУ Гошнагъу.

Сурэтхэм арытхэр: зэлу-
кэм иегъэжэгъум гушы-
лэгъу зэфэхьугъэх Думэн
Хьэсан, Джарымэ Аслъан,
Шэуджэн Асхьад; Къэрэшэ-
Шэрджэсым кыкыгъэ Бэ-
чыжэ Лейлэ исэнэхьатэгъу
ныбжьыкIэ дэгущылэ; шIэ-
ныгъээлэжэ купым ызыфагу
итых Едыдж Батырайрэ
Охьутэ Александррэ.

Тезыхыгъэр Іэшынэ Ас-
лъан.

афэгъэхыгъэхэу рецензие зэ-
ратыхэрэм ахэхьагъ.

Илгэсым кыклолц! «АМАН-м идокладхэр» зыфиорэ журналы номерит! у кыли журналыу «Гэсэныгыэр. Наукэр. Творчествэр» зыфиорэм яномери 4 кыдэк!гыг.

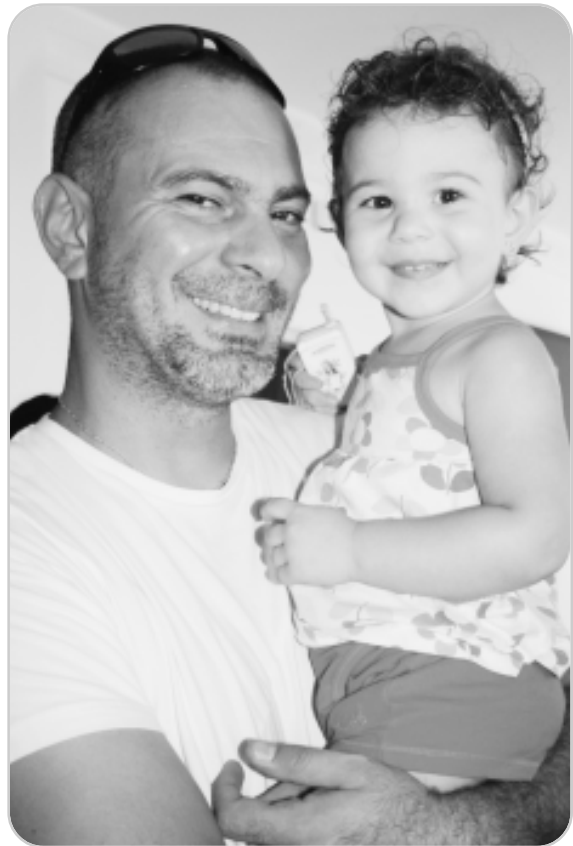
Етпанэ Нэфышэ Адам АМАН-м хысапымкӀэ, нано-информационнэ технологиехэмкӀэ и Институт илофшлагэхэм кӀатегушылагъ, физикэм ыльӀныбокӀэ ушэтынэу шылэхэм кӀащыуцугъ. ЭнергетикэмкӀэ, машинэшӀынымкӀэ, механикэмкӀэ ыкӀи гӀэларышӀыным илофыгъохэмкӀэ ушэтынхэу ашыгъэхэм яхьыллагъэу монографий 4. ыс учеб-

президентыр къатегушылагъ. А лъэныкъомкӀэ къыхигъэшчыгъэх Л. Бэчыжым илофшлагъэу нарт эпосым литературагъэу хэлъым фэгъэхыгъээр. Армавир щыц академикэу Р.Сакиевам ӀкӀыб къэралыгъаубзэхэр технологиякӀэхэр бгъэфедэхзэ зэрзэбгъэшлэщтхэм ехьылӀэгъэ научнэ конференцие зэхышагъ. Ащ ипроектэу «Темыр Кавказым щыцпсэурэ лъэпкъхэм ядын ыкӀи культурнэ кӀэн зыкӀегъэӀэтыжыгъэным» фэгъэхыгъээр гуманитар ушэтынхэмкӀэ Урысые фондым игъоу ылъытагъ. Академикэу З. Габуния ыкӀи Испанием икӀалэу Град дэт университетым славян

ЩЭПСЭУХ АДЫГЭХЭР ДУНАИМ

Адыгэ культурэм и Дунэе академие Иорданием икьэлэ шьхьалэу Амман кьыщызэлуахыгь. А хьугьэ-шлэгьэ-шхом фэгьэхьыгьэ гушлогьо зэ-хахьэм пачьыхьэм ыкьоу Алым, Иорданием щыпсэурэ тилъэпкьэгьухэм ащыц цыф гьэшлуагьэхэр хэлэжьагьэх. «Адыгэ макьэм» исобкорэу Ныбэ Андзор академиеер зычлэт унэр зэригьэ-лээгьугьэ.

Ягугьэ льяагэ Тхьэм кьадегьэхьу

Ильэсыбэ хьугьэу кьэралыгьом щыпсэурэ адыгэ клэлэ-гьуалэхэм Хьатх Инал япаш, язэхэщаклу. Ащ игушылэ уасэ фашы, сьд фэдэ Иофьгьо кьырихьыжьагьэми, клэлакхэр Инал кьоуцох, дырагьаштэ. Лъэпкь Иофхэм афэшпынкьэм илээс заулэрэ адыгэ клубу «Ах-ли» зыфиорэм Иоф шишлагь, адыгэ клэлэху, пшьяшэху нэбгыришгьэ фэдызм лъэпкь кьашгьохэр аригьэшлагь.

Пачьыхьэм ыкьоу Алым иканцелярие Инал пэщэныгьэ дызрехьэми, лъэпкь Иофьгьохэм мыпшьыжьэу, гуетыныгьэшхо афырилэу апыл. Адыгэу зилэ клэлэм джыри Иофьгьуаклэ кьырихьыжьагь, общественнэ-образовательнэ проектэу «Щэрджэс культурэм и Дунэе академие» Иорданием щыпсэурэ тилъэпкьэгьухэмкь анахь цыфыбэ зыхэлэжьэрэ Иофхьабзэу хьушт. Ащи изакьоп. Инал игухэлэ кьыдэхьумэ, ащ ищысэ рыгьозэштых Тыркуем, Сирием, Германием, Израиль, Австрием, Францием, США-м, Урысыем ащыпсэурэ тилъэпкьэгьухэри.

— Адыгэхэм якультурэ кьызгурылорэ ыкли зыгуклэ ащ пэблэгьэ цыф пэпчэ шлуагьэ кьыгьтэу зышыпыллышт, клэныж бай дэдэу тижьыхэм кьытфагьэнагьэм зызышагьэгьозэшт учреждениер зэхэщэгьэным игухэлэ кьызетхьаклырэр илээсыбэ хьугьэ, — кьелуатэ Инал. — Ти-

лъэпкь кьырыклогьштым лъэшэу тегьэ-гумэкли. Зэшлохыгьэн фэе Иофьгьоу щылэр бэдэд. Хэхэс адыгэхэр нэмыклэ лъэпкьышхоху зыдэпсэхэрэм ахэклогьжых, тиклэлэ-гьуалэхэм янахьыбэм лъэпкьыбээр ашлэрэп. «Зыгорэ шлэгьэн фае, зыгорэм теусэн фае», — тэло адыгэхэм тызэлуклэмэ, ау ащ блэклуэ тшлэрэ шылэп...

Хьатхыр гумызагь, зыгьэгумэ-кьырэр бэ. Тилъэпкь зыкьышлэ-жынышт, кьызэтеуцожьыным, дунаим ищытхьоу шалоштыгьэм кьегьэгьэзэжыгьэным нахь гухэлъышхо илэп. Джа гупшысэхэм кьахэклогь шэрджэс культурэм иакадемие изэхэшэн. Игухэлэ хигьэгьозагьэх тилъэпкьэгьу цыф лушху, лъэрыхьху Иорданием исхэр, ахэми кьыдырагьэштагь. Адыгэ Иофьгьохэм дэгьоу ащыгьозэ Алым проектьер гунэс шыхьугь.

— Шьу купым ипашэу Кавказым щыпсэурэ адыгэхэм адэжэ зыщлэ нэуж принцэу Алым кьылогьагь, — кьелуатэ Хьатх Инал, — Иорданием щыпсэурэ адыгэхэм якультурэ кьэгьэнажыгьэнымкь ыкли хэхьоныгьэ егьэшлыгьэнымкь ищыклагьэр зэклэ шлэгьэн фаеу. Ащыгьум

Иофхэр зэклэ ащ фэдэу гуклодыгьоу шымытху кьытшошлыштыгьэмэ, джы кьыдгурылуагь уахьтэр дгьэлъаплуэ Иоф зэрэтымышлагьэр, бэ зэрэблэтлушчыгьэр...

Инал ыгукли, ыпсэкли лъэпкь Иофхэм афэшпынкь. Академием игьэпсынклэ хэгьэгум изакондательнэ базэ Изрыфэгьоу зэрэгьэпсыгьэр Изубытыплэ ышлыгь.

— Иорданием изаконхэм фитыныгьэ кьаты зыцфышгьэхэ-клэ мэклэ лъэпкьхэм гьэсэныгьэм, культурэм афэгьэхьыгьэ проектхэр агьэцкьлэнху, фондхэр, организациехэр, учреждениехэр зэхэщэнху, — ело Хьатхым. — Ащ фэдэ амалышлхэр кьызфэдгьэфедэнэу итхьухьагь.

Апэрэ лъэбэкьоу а Иофымкьлэ хьугьэр Ныбжыкьлэ Хасэ зэрэзэхэщагьэр ары. Ащ кьыклэлы-кьлуагь «Кьушхьэхчлэхэр» зыфиорэ хореографическэ коллективыкьлэр.

Щэрджэс культурэм и Дунэе академие «халпэ» фэхьугь Баяедер Уадсир хьаблэм кьыхьубытэрэ шэу зэтет унэшхор. Джырэ-

клэ ар бэджэндэу алыгь, ау кьащэфыжьын ямурад. Унэр гьэцэ-клэжыгьэн, мебель дэгьу, оргтехникэ игьэуцогьэнхэ фае.

— Лъэпкь кьашгьохэм язакьоп тызыпыллыштыр, — кьыкьлэгьэхьы Инал. — Адыгабзэр, адыгэ тарихьыр, культуэрэ зышарагьэшлэшт курсхэр мыщ

щызэхэтщэштых, джащ фэдэу адыгэ шхыныгьохэм ягьэхьазырын мыш щыфагьэсэштых, нэмыклэ Иофьгьохэми ащыпыллыштых. Тхьамафэ пэпчэ адыгэ джэгухэр щызэхэщэзэ ашлышт, цыф гьэшлэгьонхэри кьырагьэблэгьэшт, хэгьэгьу зэфэшхьафхэм кьарыкьлэгьэ тилъэпкьэгьухэми ащылуклэштых.

Хьатх Инал кьызэриорэмкьлэ, академием илофшлэн бэдэдэклэ шэгьугьых. Тилъэпкь икультуэрэу дунаим илээс мин пчягьэ хьугьэу шагьашлорэм титарихь, тыбзэ, тикультурэ зэманым ыгьэплэхьугьэ тилъэпкьэгьухэм кьа-клэхьухьэхэрэм ямыбгьуклонхэм, адыгэу, адыгапсэ ялэу ахэр кьэ-тэджынхэмкьлэ шлогьэшхо кьы-тынэу угугьэ хьушт. Инали, ащ дезыгьэштэрэ пстэуми ялоф дахэ лъэпсэшлу ыдзынэу тэгьугьэ. Тхьэм кьадегьэхьу ахэм ягугьэ льяагьэр.

Сурэтхэм арытхэр: **Хьатх Инал ипшэщэжьыне цы-кьлоу Мые ылыгь; Инал кьырихьыжьыгьэ Иофхьэбзэшлум кьыдезгьэштэгьэ тилъэпкьэгьу ныбжыкьлэхэр; шэрджэс культурэм и Дунэе академие зычлэт унэр.**

Нахь зэпэблагьэ тэхьу

ансамблэм игьусэу Іэклиб кьэрал кьуагьэхэри тхьамэфэ зырызэ Кфар-Камэ, Рихьание ыкли кьалэу Амман ащылагьэх. Кьэ-шюкло ныбжыкьлэхэр псэуплэ зэфэшхьафхэм кьащышгьуагьэх, Рихьание илээс кьэс щызэхэщэрэ фестивалэу шэрджэс культурэм фэгьэхьыгьэм хэлэжьагьэх, цыфыбэм адыгэ кьашгьохэр кьафашыгьэх.

Мафэ кьэс плэми хьунэу хьа-клэхэр тилъэпкьэгьухэм алу-кьлэштыгьэх. А зэлуклэгьухэм ялэхьан нэлуасэ зыфэхьугьэхэ орэ-дылохуэ Кушэжьо Симэрэ Ус-тэжьо Нухьэрэ анэмыклэу, орэ-дыло ныбжыкьлэу Тутарыш За-уррэ шыкьлэпшыноэ Іазэу Абы-дэ Хьисэрэ ялэпэлэсэныгьэ кьа-гьэлэзгьуагь.

— Культурнэ программэу

афэтшагьэр зэрашлогьэшлэгьо-ныгьэм фэдэу, экономикэм, общественнэ Иофхэм, гьэсэныгьэм афэгьэхьыгьэхэмкли тилъэпкьэгьухэр кьыдлэжьээнху хьазы-рых, — ело АР-м и Кьэралыгьо Совет — Хасэм идепутатэу, «Нэфым» изэхэщаклоу КІэрмыт Мухьдин. — Ащклэ Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьа-кьлушынэ Аслгани кьыддырегьаштэ.

Лъэныкьуитлури туризмэм епхыгьэ Иофхэр нахьышлоу зэхэщэгьэным фэхьазырых. Ио-фыр зызэпыфэклэ, нахь цыфы-бэ туристэу Иорданием ыкли Израиль клонхэ алэкьышт, тилъэпкьэгьухэри, ящылакли

кьалэзгьушт, ежьхэри сыди-гьуи зыфэзэщыхэрэ хэкужьым кьыхьаштых, ичлыплэ дахэхэр алэзгьуштых.

— Сэ сшхьэкьлэ Израили, Иорданием апэрэу сачылагь, тилъэпкьэгьухэр кьэслэзгьу-гьэх, шхьэкьлафэ кьызэрэтфа-шлэрэр, адыгабзэри, адыгэ ха-бзэри зэрагьэлъаплэрэр сигуапэу згьэшлэгьуагьэ, — ело Хьоткьо Хьызыр. — Кьэралыгьуитлоу тызщыпсэхэрэр ззыпхьэрэ гьогур зэлухыгьэш, тапэкли нахь зэпэблагьэ тызэрэхьуштым си-цыхьэ телъ.

Сурэтым итыр: «Нэфыр» Амман кьыщэшхо.

Культурэ

Народнэ ансамблэу «Нэфыр» тилъэпкьэгьухэр зыщыпсэхэрэ кьэралыгьохуэ Израильрэ Иорданиемрэ зэп зэращылагьэр. Ауужырэ клөгьум поселкэу Инэм иадминистрацие ипашэу Хьоткьо Хьызыррэ адыгэ кьуаджэхуэ

Кфар-Камэрэ Рихьаниерэ ятхьа-матэхэмрэ ныбджэгьуныгьэрэ зэделэжыныгьэрэ азыфагу илэу тапэклэ зэрэпсэуштхэм фэгьэ-хьыгьэ Зэзэгьыныгьэм зэдыклэ-тхагьэх.

«Нэфым» икьэшгьуаклохэри,

Нэклубгьом итхэр зыгьэхьазырыгьэр НЫБЭ Андзор.

Перинатальнэ гупчэхэм яшлуагъэкIэ

Урысые Федерацием псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхъоныгъэмкIэ и Министерствэ илофшIэнкIэ мэхъанэшхо зэритырэ лъэныкъохэм ащыщ бзылфыгъэхэм сабий псаухэр къафэхъунхэм, мээрэ пчъагъэрэ ар зышхо хэлгырэ ными медицинэ Iэпылэгъу тэрэз егъэгъотыгъэным изэхэщэн. АхэмкIэ непэ амалышлухэр къатых перинатальнэ гупчэху агъэпсыхэрэм.

Урысыем иминистерствэ ипресс-къулыкъу къызэритырэмкIэ, мыхэм афэдэ гупчэхэм мэхъанэшхо зэритырэ лъэныкъохэм ащыщ бзылфыгъэхэм сабий псаухэр къафэхъунхэм, мээрэ пчъагъэрэ ар зышхо хэлгырэ ными медицинэ Iэпылэгъу тэрэз егъэгъотыгъэным изэхэщэн. АхэмкIэ непэ амалышлухэр къатых перинатальнэ гупчэху агъэпсыхэрэм.

хъанэу яIэр къыхигъэщызэ, министрэу Т. Голиковам къылуагъэ тикъэралыгъо исубъект зэфэшхьафхэм ащагъэпсыгъэ перинатальнэ гупчэхэм яшлуагъэкIэ илътэсым къыклоцI сабий 650-м ящылэныгъэ къагъэнжыын зэралъэкIырэр. Тикъэралыгъо мы лъэхъаным Iоф дешIэ хэушхьафыкIыгъэ программэу перинатальнэ гупчэхэр субьектхэм зэкIэми яIэным фытегъэпсыхьагъэм. А программэм къыдилгытэрэ гупчэ 22-р Урысыем ишбогыр зыщашIыкIэ, илътэсым къыклоцI сабыеу зыщылэныгъэ къагъэнжыын алъэкIырэм ипчъагъэ 1700-м нэсыщт, бзылфыгъэ мин 90-м ехъумэ ахэм медицинэ Iэпылэгъу ащагъотыщт.

гъэ къагъэнжыын алъэкIырэм ипчъагъэ 1700-м нэсыщт, бзыл-

фыгъэ мин 90-м ехъумэ ахэм медицинэ Iэпылэгъу ащагъотыщт.

Министерствэм ыналэ тырегъэты перинатальнэ гупчэу мы лъэхъаным субьектхэм ащылэхэм ящылэныгъэ оборудованиер алэ-кIэгъэхьэгъэным, ухъазырыныгъэ дэгъу зилэ специалистхэр ахэм ащылэжъэнхэм, «высоко-технологичнэ» зыфалорэ медицинэ Iэпылэгъум нэсыжъэу бзылфыгъэхэм, сабийхэм ащарагъэгъотын алъэкIыным фэшI. Пресс-къулыкъум къызэритырэмкIэ, Урысыем имедикхэм яухъазырыныгъэ, яIэпIэсэныгъэ ахагъэхъоным пае 2011-рэ илътэсым къышублагъэу ахэр IэкIыб къэралхэм ямедицинэ гупчэхэм агъаIохъэзэ ащарагъэджэщтых, непэрэ инновационнэ технологихэм афагъэсэщтых. Медицинэ технологиякIэхэм атэтэу лэжъэщтхэ перинатальнэ гупчакIэху Урысыем нахь зыщызыушъомбгъушхэм Iоф ащашIэным ахэр фагъэхъазырышхы.

ЖАКIЭМЫКЪО Аминэт.

ПШЫСЭХЭР дунэе псау мэхъух. Ахэм лъэпсэ къежъаки, ныбжи, хьышъэ гъэнэфагы яI. Философскэ гупшыси, гухэлъ-гугъэ инхэри ахэлъ, плуныгъэ амал инхэр зрахабэ. Зы цыфэп, зы лэакоп ахэр зэхэ-зылхьагъэхэр. Уахътэу зыщасыгъэхэм шылэгъэ гупшысэхэм, шлоигъоныгъэхэм, зэхэтыкIэхэм ыкIи нэмыкI лъэныкъуабэу цыфхэр зыгъэгумэкIыхэрэм афэгъэхьагъэх. Пшысэхэр мытхэрэ цыф Iушхэм яжэрыло жабзэкIэ апсыхэщтыгъэх. Хэт ышIэра ахэм гъогууанэу къакIугъэр? Ау непэ тиадэгъэ пшысэху къыднэсыжыгъэхэр гъэ-шIэгъоных, тиныдэльфыбзэ зэрбаим, адыгэ лъэпкъым игупшысэ зэрэкуум ишыхъахы.

ЕгъашIэми сыгъушпэщтэп тятэ пшысабэ фэлазуу къызэрэ-тфилуатэщтыгъэри, къылуатэрэр къызиухыкIэ, мэхъэнэ шхъаалэр къыдгуригъалоу зэрэкигъэтхы-щтыгъэри.

Ипшысэхэм ясагъэу щыт хъэ-блэшхъэ сабийхэри тятэ дуна-им тетыфэ къыфэщэгъагъэх. Джы къызнэсыгъэм ахэм шIуагъэ ащ игугъу ашы...

Типшысэхэм нэмыкI лъэпкъхэр яджэнхуу (урысыбзэкIэ зэдэкIыгъэнхэр) шыгъэным пае М. Еременкэм, Хъаткьо Ахьмэд, Цэй Ибрахым, КIэрэщэ Тембот, Iэшхъэмфэ Даут, КIубэ Щэбан, П. Максимовым, Лъэустэн Юсыф, Хъуажэ Мыхъамод, нэмыкIэхэми Iофышхо ашIагъ. Мыхэр арых лыжэ Iушхэм залузыгъаIэзэ, къалуагъэхэрэр тхылъ зы-шылгъэхэр, урысыбзэкIэ ззы-дэкIыгъэхэр. Мы Iофыр лъагъэ-кIогагъэ Хъэдэгъэлэ Аскэр, Аулэ Сарыет, Хъут Шамсудин. Джы ащ гуманитар ушэтынхэм апылэ Адыгэ республикэ институтэу КIэрэщэ Тембот ыцIэкIэ щытым илофышIэ чанхуу Цуекьо Нэфсэт, Къуекьо Асфар, Бжэмыхъу Саньет, нэмыкIхэри дэлажъэх.

Мы ауужырэ илътэ тIокIым адыгэ пшысэхэр зыдэт тхылъэу институтым илофышIэхэм агъэ-хъазырыгъэу къыхауыгъэр макIэп. Ахэм ащыщых: «Адыгэ пшысэхэр» зыфилоу илътэс зэфэшхьафхэм (1987-м, 1989-м, 1990-м) щэгъогъоу къыдэкIы-гъэхэр ыкIи «МыкIосэрэ жъуа-гъохэр» (1994-м), «Адыгэ Iоры-луатэхэр» (2003-м), нэмыкIхэр. УрысыбзэкIэ Москва ахэр пчъа-гъэрэ къышыхауыгъэх.

Ямэхъанэ елыгыгъэу, пшысэхэр кIэлэцIыкIу IыгышIэхэмрэ еджапIэхэмрэ ашагъэфедэх, охъ-тэ гъэнэфагъэ егъэджен програм-мэм ареты.

«Тызэгъусэу тежъугъадж»

зыфилоу тхылъэу 2009-рэ илътэ-сым къыхауыгъэм (зэхэзыгъэ-уцагъэхэр Тамбий Джантыгъ, ЦуукI Тос, Цуекьо Алей) пшысэхэм чыпIэшхо щаубыты. Ахэм ащыщых адыгэ пшысэху «ЛIы-жъым иосыет», «Чыхъумбий», «Аслъанымрэ цыгъомрэ», «Баджэмрэ къошынымрэ», «КIэлэ-цыкIум игулыгъ», «Пстэуми анахь IэшIур», «Пшъашъэм иIу-шыгъ» ыкIи нэмыкIхэр. Адыгэ пшысэхэм анэмыкIэу цыф лъэпкъ зэфэшхьафхэм пшысэу зэхалхьагъэхэр мы тхылъым къыштыгъэх: «Баджэжыемрэ тыгъужэ шхъуантIэмрэ (урыс

зафэх, гукIэгъух. Ау шылакIэр — шылакI, ащ ери, шIури шэ-зекIох, шызэутэкIых. А ери, шIури цыф цыкIум джыри куоу зэхимышIапэхэрэми, къе-утэкIых, къепкIых. Арышъ, емерэ шIумрэ зэхышIэн,зэхыфын, шIум фаблэу, ер шигъэзыен ылъэкIэу сабыр плугъэн Iоф мыпсынIкIэр ахэм зэшIуахы.

Зэдэлэжыныгъэм, IофшIэным, зэгурыIожныгъэм уафапIу пшысэху «Унэгъо псэушхъэхэр», «Бэлыдж», «ЛIыжъым иосыет» зыфилохэрэм.

А пшысэхэм ямэхъанэ са-бийхэм нахь къагурыIонымкIэ

къэхъух, чылтэм елэтых, тетых. Сабыеу тIэгIэим фэдэр гукъабз, ау гъэпцIэгъошIу, гушIубзыу, дахэмрэ дэгъумрэ икIасэх.

«Сабый» аIоныгъэп ныла са-бийгъэ-делэгъэ цыкIухэр къы-хэмыфэщтыгъэмэ. Арышъ, а лъэ-ныкъом фэгъэхьыгъэ IофшIэн тэрэз ны-тыхэми, кIэлэегъаджэ-хэми, нахъыжэ пстэуми сабий-хэм адызэрахъаныр япшгъэрыл-шхъаI. АщкIэ амалыбэу шыIэ-мэ пшысэхэри ащыщых. Мыщ-кIэ щысэу къэдгъэлъэгъон пшы-сэу «Атакъэмрэ чэткъуртэмрэ» зыфилохэр.

Чэткъуртэм ищырхэр щагум

шхъагъ къыбыбэгъэ закъор арыгъэ.

Ар атакъэмрэ чэткъуртэмрэ язакъоп къызэхъулэ хабэр, бэрэ цыфхэри ащ фэдэ чыпIэ ефэх. Шхъащытхъужынымрэ штэп-хагъэмрэ зишэнхэм цыфмэ лые бэрэ араых, ахэм цыхъэ афэ-зышIырэу кIодыпIэ ифэу бэрэ къыхэкIы. Мы пшысэм а шэн-хэр еумысых.

Гъэнэфагъэ, пшысэхэм къалэ-тырэ Iофыгъо пстэуми зы тхы-гъэкIэ ягугъу къэпшIын плъэ-кIыштэп. Арышъ, пшысэхэм яхьылIэгъэ IофшIагъэхэм, тхы-гъэхэм ацIэ къеслон.

Шхъэлэхэу Абу «Адыгские певцы-импровизаторы и писатели-публицисты XIX — начала XX в.», **Хъэдэгъэлэ Аскэр** «Адыгэ фольклорымрэ литературэмрэ Отечественнэ зоохор къызэрагъэлагъорэр», **Хъут Шамсудин** «О народности и классовости адыгского фольклора», **Мэхъош Руслъан** «Адыгэ фольклорым плуныгъэ мэхъанэу иIэм ехьылIагъ», **Лыхъэс Бенназик** «О бытовых сказках», **Цуекьо Нэфсэт** «Идейно-тематическое своеобразие малых жанров», Адыгэ республикэ ин-ститутэу гуманитар ушэтынхэм апылым илътэс зэфэшхьафхэм къыхиутыгъэ сборникхуу «Проблемы адыгской литературы и фольклора» зыфилохэрэр. Сэри мы Iофыгъом ехьылIагъэу сис-татя зэфэшхьафыбэ «Адыгэ макъэм» къыхиутыгъ, пшысэхэр зэрэгъэфедэгъэщтым ехьылIэ-гъэ ушыгъэхэр зыдэт тхылъхэ «Адыгейские народные сказки и произведения из нартекского эпоса» (1993), «Место и роль адыгского и детского фолькло-ра в учебно-воспитательном про-цессе» (2000), нэмыкIхэри къы-дэкIыгъэх. Мыхэм ацIэ къеслозэ кIэлэегъаджэхэм агу къээгъэ-кIыжмэ шлоигъу: шIагъэу шы-Iэр макIэп, ау егъэдженым ылъэ-ныкъокIэ тилъэпкъ кIэн агъэфедэ-нэным, фэцагъэ хъунхэм пае макIэп джыри тшIэн фаеу къытте-нэрэр. Джа Iоф дэгъоу Унэры-къо Рае къырихъыжагъэр, зы-фаслорэр пшысэхэм атыхыгъэ дискхуу ыгъэхъазырыгъэхэр арых, лъыгъэкIотэгъон фае.

Джаш фэдэу, кIэлэцIыкIухэм апае пшысэхэр сурэтхэмкIэ гъэ-кIэрэклагъэу къыдэгъэкIыгъэн-хэр, пшысэхэм е нарт эпосым атыхыгъэ сценариехэр тхыгъэн-хэр, пшысэхэм афэгъэхьыгъэ сурэтшIыгъэхэмкIэ республикэ зэнэкъокIухэр зэхэщэгъэнхэр ыкIи нэмыкIхэр, шлуагъэ къэзы-хышIт IофшIэн хуштых.

ЦУЕКЪО Алей. Шэныгъэлэжъ.

Пшысэхэмрэ сабийхэмрэ

пшыс), «КIэлэцIыкIу лIыблан» (дагестан пшыс), «Сыда ма-зэм джанэ зыкIимыIэр?» (серб пшыс), «Тыгъэм, Мазэм, Ата-къэм яхьылIагъ» (малайскэ пшыс), нэмыкIхэр.

Сабыйхэр псэушхъэхэм афэ-щагъэх, ахэр шIу алъэгъух, пшысэхэм ядэлуныр ыкIи еж-хэм къаIотэныр якIас. Ахэм къа-хэкIэу кIэлэцIыкIухэм ягушшы-сэ нахь зеушъомбгъу, ягулыгъэ, язэхэшыкIэ къэушы, яныдэльфы-бзэ нахь чан мэхъу, мэбаи. Ауузэ, сабийхэр дунаим хэщагъэ мэхъух. Адэ арыба гъэсэнэгъэм-рэ плуныгъэмрэ якъежъапIэр! Ар къагурыIозэ, кIэлэцIыкIухэмрэ сабийхэм ятэ-янэхэмрэ зэдыра-гъаштэзэ, а къотIэмышIэр зэрэ-лъагъэклауатэрэм мэхъанэшхо иI. Пшысабэу зэдэлухэрэм, заджэхэрэм яшлуагъэкIэ, кIэлэ-цыкIыкIухэм емерэ шIумрэ зэха-фын алъэкIэу мэхъу, дэгъур ыкIи дэир къагурэлэ.

Акъылыр, IупкIагъэр, Iушы-гъэр, гукIэгъуныгъэр, цыф цы-кIум — сабыим — хэлъхъэгъэн-хэр пстэуми анахь шхъаI. Ащ фэдэ IофшIэныр зы мафэп, зы мазэп, зы илътэсэп зытегъэпсы-хьагъэр. Сабыим ытхьаIкIумэнэ-Iус зэрэлутын, зэрэфаIотэн фаер изэхашIэ къэушыф, хэкIыхьэфэ нэс. Пшысэху «ЛIыжэ Iушыр», «Унэр зыушъэгъэ лIыр», «Цы-фыр зэрэтеклауагъэр» зыфилох-эр плуныгъэмкIэ Iэрыфэгъух.

«Осэпс псыгуантIор къабзэ» зэралоу, сабийхэр гукъабзэх,

яшIогъэшхо къэкIошт мыщ фэдэ гушыIэжъхэр гъэфедэгъэхэмэ: «Лажьэрэр Iахынчъэ хъурэп», «Лэжъэрыер жьыртэдж», «Ла-жъэрэм иштыхуу цыфмэ алуа-тэ», нэмыкIхэри.

Пшысэху «Къамзэгур», «КIэ-лэ тхъамыкIэр», «Пшымрэ пшэ-шъэ тхъамыкIэмрэ», «Илътэси-шъэ зыныбжэ лIыжъыр», нэ-мыкIэхэми цыфымкIэ акъылыр былымышхоу зэрэщытыр зэ-хуагъашIэ.

Пшысэу «АмкIышъымрэ пы-лымрэ» зыфилоуэм мо пылыш-хом кIуачIэ иIэти, бзыу щыр-хэр ыпшIыгъэх, гукIэгъу-лыуз имылахэр. Пылым бзыу цыкIум тхъамыклагъо къыфыхыгъ. Цы-кIуми, акъылкIэ мо пылышхом зэрэтеклоштыр къегъоты. Зэрэ-хыем, зэрэзафэм апае, бзыухэм-рэ хъантIаркъохэмрэ гъусэ къы-фэхъух, мо пылышхом текIох. Арарыба, адыгэ гушыIэжъэу «Зэ-делэрэм бгыри агъэкошчы» зы-филоуэм мэхъэнэ лъапсэу иIэр.

Емерэ шIумрэ къагурыIо-ным, зэхафыным, шIур ящыла-кIэ шагъэфедэным, ер аумысы-ным ыкIи пэуцужынкхэм сабий-хэр фапIух пшысэху «ТхьаIкIум-кIыхъэмрэ аслъанымрэ», «Ты-гъужэ мэлэIалIэм къэхъула-гъэр», «Тыгъужэ кIэныр Iээ-гъу», «Машэр зытIырэп машэм ефэжы» зыцIэхэм, нэмыкIэхэми.

Цыфхэм янахыбэр цыфы-шIух, шIу агу илъ, шIум фэла-жъэх. Ау ер зыгу илъхэри, шхъум фэдэу, гъэкIодыгуаехуэ

дищыгъэх тIэкIу ыгъэхъунхуэ. Ар атакъэм зельэгъум, ышхъэ гъэкIыгъэу къэси къыпчыгъ:

— Мыщ сид ышIэрэр?! Мыщ сид ышIэрэр?! Чэтжые тхъа-мыкIэхэр етIэ гугъэм регъэу-Iух! Ар хъуна шъыу! Мыдэ къе-щажъэх, мээ чапэм тыкIошт! Мыгъэ шэнджыхэр хъамэм зы-щаложа нэужым ащ гъэжъуацэу къытенагъэр сид фэдиэ!

Чэткъуртэр ащ зэ къеуцуалэ шлоигъуагъ, ау етIанэ къэгумэ-кIыгъ:

— Ар хъунэп, атакъ! Бгъа-шхъом сищырхэр ебгъэхьыхэ шлоигъоу угу къэкIыгъа?!

Ау атакъэр къызэклэIорэп:

— Сыдэуштэу ар къэпIошъу-ра? СыдышъокIэ укысэплъы-ра? Сэ сыуигъусэщтбга?! Сэ сы-пкIыгъоу бгъашхъом зыкъи-гъэлъэгъона?!

Чэткъуртэр атакъэм ыгъэдэ-луагъ. Iофыр зэкIэ дэгъоу хъу-щтыгъэ, ау бгъашхъор къэлъэ-гуагъ. Чэткъуртэм ищырхэр тэмэчIэгъ ышIыгъэх, фэлъэкIы-щтымкIэ бгъашхъом пэуцужы-нэу хъазырыгъ. Ау агъэкъэ шхъа-щытхъужыым, бгъашхъом зы-шIуигъэбылъэу, мээ цунэм зы-хидзагъ. Щынагъор зытекIым, атакъэр мээ цунэм къыхэпшы-жыгъ.

Чэткъуртэр егынгъ:

— Сизакъоу гум сыкыиуни зыбгъэбылжыжыгъ...

Атакъэм къылон иIагъ:

— ОшIэба, а бгъашхъор анахь ябгъэу, анахь щынагъоу са-

Адыгабзэ
зэтэгъашIэ

ТХЪАРКЪОХЪО Юныс

4

Изучаем
адыгейский язык

(КъызыкIэлъыкIорэр шышхъэлым и 17-м къыдэкIыгъэ номерым ит).

Мэкъэзещэ
зэхэлъхэр

Мэкъэзещэ къызэрэкIохэр пычыгъо къэзымыгъэпсырэ мэкъэзещэу (мэкъэзэрэщэ кIакоу) [y], [й] зыфиIорэмэ гъусэ афэхъухэзэ, мэкъэзещэ зэхэлъхэу тфыгъэпсыгъэ мэхъу.

- 1) [y] + [ы] = [y]: унэ [уынэ] «дом», урам [уырам] «улица»;
- 2) [y] + [э] = [о]: осы [уэсы] «снег», осэпс [уэсэпс] «роса»;
- 3) [й] + [ы] = [и]: и [йы] «восемь», ины [йыны] «большой»;
- 4) [й] + [э] = [е]: е [йэ] «или», есы [йэсы] «плавает»;
- 5) [й] + [а] = [я]: ябгэ [йабгэ] «злой», яцэнэр [йацэнэр] «третий».

1) Тхъабылым къыкIырэ жьыр пэ-рыхъунчъэу жэм къыдэкIызэ, мы мэкъэзещэхэр гъэпсыгъэ мэхъух. Мы-хэр нахъ нафэу зызэхэтхырэу ударение атетэу къызытIохэкIэ ары:

ныо «старуха», хы «море», и «восемь», е «или», укIонья? «пошел бы ты?»

Мы мэкъэзещэмэ ащыщэу тIур, IупшIэхэр къылуцхыкIыгъэхэу ахэл-жъэзэ, гъэпсыгъэ мэхъух: [о], [у], ады-рищымэ ягъэпсыны IупшIэхэр ащ фэ-дизэу хэлажьэхэрэп: [и], [е], [я].

Мэкъэзещэу [О]

Макъэу [а]-р гъэпсыгъэ зэрэхъурэм фэдэу макъэу [о]-ри мэхъу, ау жьыкIопIэ шыуамбгъор нахъ бгъузэ ашIы: жэкъы-ри, бзэгу лъэдакъэри тIэкIу къалэтых, IупшIэхэр ыпэкIэ ащых, аухъурых.

Макъэу [о]-р гуцыIэм ипэублэм е мэкъэзещэмэ юж иты зыхъурэм, мэ-кытIоу зэхэтжыжъу щыт: [уэ], IупшIэ макъ. Ащ фэдэ чIыпIэм иты зыхъукIэ, ащ пычыгъо къыгъэпсэу хабзэ.

Мы мэкъэзещэмэ ащыщэу тIур IупшIэхэр ыпэкIэ ащэизэ гъэпсыгъэ мэхъу, адырищымэ ягъэпсыны IупшIэхэр ащ фэдизэу хэлажьэхэрэп.

Мэкъэзещэу [У]

Макъэу [у]-м пычыгъо къегъэпсы. Мы макъэр гъэпсыгъэ хъуным пae, жьыкIуапIэр макъэу [о]-р къало зы-хъукIэ зэрэхъурэм нахы нахъ бгъузэ мэхъу, IупшIэхэр ыпэкIэ нахъ ащых, бзэгу лъэдакъэр Iушъхъэ шыабэм ылъэныкъокIэ нахъ алэты, ау нагъэсы-рэп:

убытын «взяться за что», ужы «след», умысын «обвинить кого», урам «улица», уцы «травы», шыу «всадник».

- Мы гуцыIэмэ ащыщхэр зыхэт гуцыIэхыгъэхэр къызэхэгъэуцох. — У-у, у-у! — Тыгъужьыр мэбыу. Ешэрэр машэм ефэ. Емызэц щэрыу.

Мэкъэзещэу [И]

[О], [у] зыфиIорэ макъэхэр къапIо зыхъукIэ зэрэхъурэм нахы нахъ бгъузэ жьыкIуапIэр зыпшIыкIэ, бзэгур Iу-шъхъэ пхъашэм ылъэныкъокIэ зыпIэ-тыкIэ, зылыбгъэкIуатэкIэ, макъэу [и]-р щыIэ мэхъу.

ибыбэн [йыбыбэн] «влететь», ины [йыны] «большой», ихъапIэ [йыхъапIэ] «вход», чыйуз [чыйуыз] «ангина», чыиф [чыйыф] «плетневый», ухын [ухыйын] «оправдать», дыин [дыин] «застыть».

- Мы гуцыIэхэр транскрибировать шыхъзэ, тетхыкI. Макъэу [и]-м уналэ тедз.

- Къедж. ХэгъэунэфыкIыгъэ гуцы-Iэхэр транскрибировать шыхъзэ, къыхэтхыкIых.

Сложные
гласные звуки

Простые гласные, присоединяясь к неслогообразующим гласным (кратким согласным [y], [й]), образуют 5 сложных гласных звуков (дифтонгов): о, у, й, е, я.

При образовании этих гласных вышедший из легких воздух беспрепятственно проходит через рот. Они наиболее отчетливо слышатся, когда находятся под ударением:

Из этих гласных звуков двое образуются посредством участия в их образовании губ, в образовании же трех других звуков губы так активно не участвуют: [и], [е], [я].

Гласный звук [О]

Звук [о] образуется так же, как и звук [а], но несколько сужается широкий проход: нижняя челюсть и задняя часть языка немного поднимаются, губы вытягиваются вперед и округляются.

Звук [о] в начале слова и после гласного — дифтонгообразный губной гласный [уэ]. В этой позиции этот звук, как правило, образует слог.

Из этих гласных двое образуются посредством выдвигания губ вперед: [о], [у], а трое — без такого активного участия губ: [и], [е], [я].

Гласный звук [У]

Звук [у] — слогиобразующий. Для образования этого звука проход для воздуха сужается больше, чем при образовании звука [о], губы еще больше вытягиваются вперед, задняя часть языка приподнимается к мягкому небу, но не до прикосновения к нему:

шыуш «верховая лошадь», тучан «магазин», фэусын «сочинить что о ком», псауныгъ «здоровье».

- Составь предложения с некоторыми из этих слов.

— У-у, у-у! — Волк воет.
Кто роет яму другому, сам попадает в нее.
Неустающий — меткий стрелок.

Гласный звук [И]

Если же проход для воздуха сузить больше, чем при образовании звуков [о], [у], продвинуть язык передней частью еще больше вперед и вверх к твердому небу, то образуется звук [и]:

- Перепиши эти слова, транскрибируя их. Обрати внимание на звук [и].

- Прочитай. Выпиши выделенные слова, транскрибируя их.

МАЙ

Маур фабэ,
Маур гуапэ,
Маур гъатхэм идэхэгъу.
Маур нэфы,
Маур чэфы,
Маур кIалэм иджэгугъу.
Маур оцхы,
Маур мэщы,
Маур чIыльэм икъэшхогъу.
Маур ошIу,
Маур гушIо,
Маур уцым ихэхьогъу.
Маур тыгъэ,
Маур гугъэ,
Маур цIыфым игукIэгъу.
Маур жьуагъо,
Маур лъагъо,
Маур фабэм игъунэгъу.

Коцбай П.

ГуцыIэлъэ цIыкIу

май	приятно
гуапэ	надежда
гугъэ	жалость
гукIэгъу	радость
гушIо	весна
гъатхэ	сосед
гъунэгъу	красота
дэхэгъу	время игры
джэгугъу	недруг
джэгъогъу	звезда
жъуагъо	время зеленения
къэшхогъу	юноша
кIалэ	тропа
лъагъо	погожий
ошIу	снег.
осы	

Мэкъэзещэу [Я]

Мэкъэзещэ кIакоу [а]-мрэ мэкъэзэ-рщэ кIакоу [й]-мрэ зэгухъэхэшъ, мы макъэр къагъэпсы. Мы макъэр адыга-бзэми, урысыбзэми зэфэдэ хъазырэу ащызэхэхы.

Ятэрэ янэрэ [йатэрэ йанэрэ]
«отец и мать», яцэнэр [йацэнэр]
«третий», январь [йянварь] «ян-варь».

КIалэр ятэ дeIэ. Парень помогает отцу.

- Къедж. Макъэу [я] зыхэт гуцыIэ-хэр, транскрибировать шыхъзэ, къа-хэтхыкIых.

Янэ еплъы, ыпхъу къашэ.
Ятэ ишэн зэ непэ ыкьо къыхэфжы.

оды [уэ + ды] «худой», осыет [уэ + сы + йэт] «завещание», шыонзэ-тель [шы + уэ + нэ + зэ + тель], дэохын [дэ + уэ + хын] «промахнуться».

— Е-о-ой, сыдэу оохъуи! — Э-ха-ха, как плохо, что ты промахнулся!

- Мы гуцыIэхэр пычыгъо-пычыгъоу гошых, макъэу [о] зыхэт пычыгъохэм ягъэпсыкIэ лъыплъ, янэшанэ къэIуат.

Одыджын «звонок», онэи «верховая лошадь», орэдыль «песенник», осы «снег», ошэкур «матрац», оцхы «дождь», оцхыц «дождевка», теон «стучать», топыц «снаряд», шао «ямщик», огъу «засуха».

- Макъэу [о]-р къызэралорэм уналэ тедз.

- 1) — О тьян, хэты сырикъу сэ? (Ад. пш.)
- 2) — О хъабл, о чыл, Хъаджэмыкьо Алъкъэсыпшым идахэ непэ тежугъэус! (М.И.)
- 3) — О-о, Хъэсан, сыдэу уишIугъуа! (К. П.)
- 4) — О куп, — еIошъ, Тыгъужьыр къэтэджи (I. Хъ.)
- 5) — Е-о-ой, сыдэу утхъамыкI.
- 6) О псыIубы къаргъор,
О псыIубы чыIэр,
СIэгущо укъефэфэ
Боу сыпфэлIагъ (Н. Р.)
- 7) — О-оймэ оуиц, — кIыригъэшэу мэгы.
- 8) Ори-ори-орида, оридэдэ мафэр тиньса!

Словарик

осыет	завещание
осыцэ	снежинка
осэпс	роса
отабэ	тополь
отэр	1. стая; 2. группа
бзыу отэр	стая птиц
охы	низина
оцхы	дождь
тыгъэ	солнце
уцы	травы
фабэ	теплый
хэхьогъу	время роста
цIыфы	человек
чэфы	веселый, радостный
чIыльэ	земля.

Гласный звук [Я]

Этот звук образуется посредством объединения краткого гласного [а] и краткого согласного [й]. Этот дифтонг почти одинаково слышится в адыгейских и русских словах.

- Прочитай. Выпиши слова со звуком [я], транскрибируя звук. Сначала посмотри на мать, а потом женись на дочери.

Характер отца хоть раз в день проявляется в сыне.

- Эти слова раздели на слоги, обрати внимание на слоги со звуком [о], рас-скажи об их признаке.

- Прочитай. Обрати внимание на произношение звука [о].

- 1) — О наша мать, чей же я сын?
- 2) — О жители квартала, аульчане, да-вайте сегодня подумаем о том, как прославить Хаджемукова Алкеса-князя.
- 3) — О-о, Хасан, как ты хорошо вы-глядишь!
- 4) О люди (группа), — сказав, Волк встает.
- 5) — Е-о-ой, как ты беден.
- 6) О прозрачная водяная капля,
О глоток холодной воды,
Пока ты оказался в моей ладони,
Как я жаждал тебя.
- 7) — О-оймэ оуиц, — во всю пла-чет.
- 8) Ори-ори-орида, оридадэ счастливая — это наша невестка!

ГукъэкIыжъ тхылымкIэ къяджэ

Хэгъэгу ззошхом Текюныгъэр къызыщыдахыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъэу макIэп атхыгъэр. Ар къы-дилъытэзэ, журналистэу Хъушт Щэбан Краснодар дэт тхылъ тедзаплэм къыщыдигъэкIыгъэ тхылым илъэсыбэрэ Ioф дишлагъ. Псэйтыку дэкIхи, фашист техакIомэ IашэкIэ апэу-цугъэмэ, пыйхэм язэхэкъутэнкIэ лIыхъужьныгъэ зезыхагъэ-мэ яхьылэгъэ тарихъ къэбархэм авторым тачегъэгъуазэ. «ГукъэкIыжъ тхылъ» — джары итхылъ ар зэреджагъэр.

Ар бэмэ ялыуз

— Щэбан, тхылым уегъ-гуазэ. Ахэджагомэ къащегъ-гажыи ШуцIэхэмкIэ уухы-жыгъ. Гум квеорэр якIодыкIэ амышIэу къэзымыгъэзэжы-гъэхэр бэ зэрэхъухэрэр ары.

— Нурбий, тэрэз зыфалорэр. Ахэджагохэу Умар, Мусэ, Хьисэ, Нухэ якIодыкIэ тшIапэрэп. 1943 — 1945-рэ илъэсхэм ауж якъэбар кытлыIэсыгъэп. Тхы-лыр зыкIэстхыгъэр шIэжъ тилэ-ным, лыхъужьэу фэхыгъэхэр ныбжьыкIэмэ шысэ афэхунхэу ары. Псаоу къэзыгъэзэжыгъэхэри шысэ зытетхын фаемэ ащышых. СиIoфшIэн лызгъэкIотэным фэши Ioфым ыгъэгумэкIырэмэ яшIуагъэ кысагъэкIынэу сэгугъэ.

— УзыщанIугъэ къуаджэм уфэтхэныр, итарихъ зэбгъэ-шIэныр нахъ IашIэхэу зылгы-тэрэмэ адеогъашта?

— Ащи шыпкъэ горэ хэмы-лэу сIорэп, ау нэмыкIэуи уегу-шысэн плъэкIышт. Тарихъ къэ-барыр мыукуагъэу зэбгъэшIэ-ныр, цIыфмэ албыбгъэлэсыныр псынIэ Ioфэп.

— Ебгъэжыгъэ Ioфыр ти-къуаджэмэ зэкIэми ялыузэу плытэрэба?

— УкызэрэсэупчIыгъэр дэ-гъу, ащ сыкытегушыIэ сшIо-игъуагъ. Дэгъуба тикъуаджэ пэпчъ джащ фэдэ гукъэкIыжъ тхылъ кыдыгъэкIмэ?! Уичылэ итарихъ, ицIыфхэм лыхъужь-ныгъэу зэрахъагъэр умышIэныр сыгукIэ кьезгъэкIун слъэкIырэн. Къоджэ музейхэм, гурыт еджа-плэхэм зпымыоу Ioф зышIэрэ кьэгъэлъэгъонхэр къащызIуа-хынхэшъ, патриотическэ, интер-национальнэ плуныгъэм фэлэ-жъэнхэмкIэ лъэхъаным диштэрэ амалхэр къагъотынхэ фае.

— ТарихъымкIэ егъэдэжэн тхылъэу тилэмэ тагъэразэрэн, ащ нае къэтымыгъанэу, ныб-жыкIэхэр тэубых, тэгъэмы-сэх тарихыгъэр дэгъоу зэрамы-шIэрэм фэши. УитхылымкIэ инеушырэ мафэ сьд фэдэщтэу кыпишIошIыра?

— ИпчъагъэкIэ бэ хъурэн. Ныбджэгъухэм, Iахьылхэм ясэ-ты. Къуаджэм дэсхэм афимы-кьункIи пшIэхэнэп. Чылэм дэ-кIыжыгъэхэу кьалэмэ адэсхэри тыхымэхэп. СигупшысэхэмкIэ салыIэсы зэрэсшIоигъор къэс-Ioтагъ. НыбжьыкIэр уубынэу щытэп. Iэпылэгъу фэхъу, гъэгъуа-зэ. ШушIагъэр пкырыхъанэу дэпсэуи, кыотэжышът, ебгъэ-жыгъэ Ioфыр ыгъэбэгъон ылгэ-кIышт.

— Джырэ уахътэ ти-кIэлэеджакIомэ уаупчIымэ, ячылэ фашист техакIохэр кызыдэхъагъэхэр, пыйхэр зы-дафыжыгъэхэр кыуаIон алгъэкIышътэу огугъа?

— НахъыжыIoу тичылэмэ адэсхэм ащышхэми джэуапыр тэрэзу кьамылонэу кысшэхъу. Чылэмэ адэт саугъэтхэмкIэ кьедгъэжынышъ, тызэкъотэу Ioфыр лыдгъэкIотэнэу сыфай.

— Щэбан, «Адыгэ макъэм» исобкорэу уыщт, ащ дакIоу, патриотическэ Ioфым упылъ. Хэта уигъусэр?

— Шу зыгу илхэр сигъусэ-хэу сэлъытэ. Парламентым иде-путатэу Шъхьэлэхъо Азэмат имылыкIэ тхылыр кыдэкIы-нэу хъугъэшъ, лъэшэу сыфэраз.

— Шьопсэу, Щэбани, Азэма-ти. ШушIагъэу шыушIэр лъы-жыгъэкIотэнэу шыуфэсIo.

— Тхъауегъэпсэу. Сурэтым итыр: Хъушт Щэбан.

Зэхэзышагъэхэр: Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдзыгъэкIырэр: Адыгэ Республикэм лъэпкъ IoфхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилгъэп-къэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъу-гъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Кре-стьянскэр, 236

Редактор
шъхьалэр

ДЭРБЭ
ТИМУР

Редакциер
зыхъушIэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьалэм
иапэрэ

гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшгъэдэкIыжъ зы-
хырэ секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын IoфхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлъы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Тemyр-Кавказ
чыплэ гъэлоры-
шIанI, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым кыхиу-
тыхэрэм мышъып-
къагъэу кьахафэ-
хэрэмкIэ къэзыт-
хыгъэхэм пшгъэдэ-
кIыжъ ахы. Къа-
тэхэрэмрэ гъэзе-
тым шылажъэхэ-
рэмрэ яепллыкIэ
зэтемыфэн ылгэ-
кIышт. Гъэзет-
еджэхэм кыт-
фагъэхырэ тхы-
гъэхэр зэхэтфы-
хэрэп ыкIи къэ-
зытхыгъэхэм
алгIэдгъэхъа-
жыыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
4651
Индексхэр
52161
52162
Зак. 2414

Хэутыным
узыкIэтхэнэу щыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00

ФУТБОЛ. УРЫСЫЕМ ИЗЭНЭКЪОКЪУ

Бысымхэри кызэрэнанэкIыгъэх

ТелефонкIэ къатыгъ. УФ-м футболымкIэ иклубэу «Шъо Iэгуаом» икIэух зэнэкъокъухэр Санкт-Петербург цIэкIох. Адыгэ Республикэм ичемпионэу Адыгэкъалэ икомандэ хэгъэгум икIэух ешIэгъумэ ахэлажэ.

Ленинград хэку — Адыгеир — 0:7. ШышъхьэIум и 24-м С.-Петербург цызэлукIагъэх.

Къэлапчъэм Iэгуаор дэзыдзагъэхэр: ЛыIэпIэ Азэмат, Лы-IэпIэ Аслъан, Iэшынэ Аскэр, Мамыекъо Салбий, Пчы-хьалыкыо Руслъан, Хьаджэбьекъо КъэпIан, Гамидов Мурат.

Тренерэу Хьаджэбьекъо Мурат зипэгъэ командэм ешIэгъуицэу иIагъэр кыхыгъ, неущ Удмуртием икомандэ тифутболистхэр дешIэщтых.

ФУТБОЛ

Кабардинкэ щызэдешIэх

ТелефонкIэ къатыгъ. Краснодар краим футболымкIэ изIэухыгъэ зэнэкъокъухэм 1988-рэ илъэсым къэхъугъэ Iалэхэр ахэлажэ. Апэрэ чIыпIэм фэбэнэрэ командэу финалым хэфа-гъэхэр Кабардинкэ щызэдешIэх.

Адыгэ Республикэм футболымкIэ и СДЮСШОР икомандэу Александр Вольвач ипащэр Шъачэ, Краснодар, Тихорецкэ, Пав-ловскэм яфутболистхэр зыхэт купым хэфагъэх.

Адыгеим ифутболистхэр Шъачэ икомандэ 3:0-у тыгъуасэ те-кIуагъэх. Къэлапчъэм Iэгуаор дэзыдзагъэхэр: Iашэ Андзор, Хъа-саныкыо Андзор, Андзэрэкъо Эдуард.

НэкIубгъом итхэр зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.